

РЕЦЕНЗИЯ

върху трудовете на доц. д-р **Светослав Христов Малинов**

единствен участник в конкурс за редовен професор в СУ Св. Кл. Охридски“

по професионално направление 3.3 Политически науки (Политология – Политически идеи), обявен в ДВ, бр. 24 от 17. 03.2023 г.

от проф. д-р Румяна Коларова

1. ДАННИ ЗА КОНКУРСА

Доц. д-р Светослав Малинов е единствен участник в конкурс за редовен професор по политически науки (Политология – Политически идеи). Не ми е известно да са допуснати нарушения по процедурата на обявяване и провеждане на конкурса.

2. ДАННИ ЗА КАНДИДАТА

Познавам Светослав Малинов от първия му ден в Софийския университет в началото като един от най-блестящите ми студенти, а след това като уважаван и високо ценен колега, преподавател и изследовател, а също така и като активен участник в политическия живот на България, заемал представителни постове в националната и европейската политика.

Първата впечатляваща черта на доц. Малинов е неговата последователност и системност. При дипломирането си като политолог той избра история на политическите идеи като основна област на своите академични занимания и от тогава до днес приносът му в това направление на българската политология е основополагащ – той за първи път преведе и анализира политически произведения на ключови за дисциплината история на политическите идеи автори, при това с инструментариум, който отговаря на последните постижения на политологията. От 1996 година Светослав Малинов е високо ценен преводач, редактор и съставител – системните му усилия включват както преводи на основни произведения на Лок, Бърк, Хюм, Бейкън и Мил, така и тематични издания като два тома върху консерватизма и други сборници с подбрани текстове. Пълният списък на публикациите на Светослав Малинов е безспорно доказателство за неговия задълбочен и системен изследователски интерес в областта на история на политическите идеи на новото време.

От първите години на своето следване Светослав не само показва задълбоченост, желание и възможност да придобива знания по най-високите световни академични

стандарти, но също така още като студент той активно съдействаше за академичния обмен между българската и европейската политология – благодарение на неговата инициативност и благодарение на високата оценка, която имаха за него норвежките ни колеги, през 1991 година проф. Карасимеонов и аз бяхме поканени на най-високо ниво в Норвегия, в университета на Осло и в центъра на Стайн Рокан в Берген, което постави началото на изключително плодотворно академично сътрудничество.

Много висока оценка заслужава и работата на Светослав Малинов като главен редактор на списание „Разум“ (2002-2008 година), което той на практика създава и налага като авторитетен форум за теоретични дискусии и преводи на класически и съвременни текстове,

Като колега доц. Малинов се отличава със своята изключителна добросъвестност, научна и академична коректност и прецизност – както в изследователската и преподавателската си работа, така и в административните си ангажименти като ръководител на катедра „Политология“. Бих добавила, че високият професионализъм на Светослав Малинов се проявява не само в академичната му дейност, но и в неговата политическа кариера – като депутат в 40-тото Народно събрание и като член на Европейския парламент през неговите седми и осми мандати.

3. ОПИСАНИЕ НА НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ

За участие в конкурса Светослав Малинов е представил двадесет и едно заглавия, от които: две монографии, две студии и петнадесет статии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове, както и две „университетски учебни пособия“. От включените в списъка 21 заглавия три са на английски език, а останалите са на български.

Макар тематично свързани, публикациите имат самостоятелно значение, като изключение правят трите статии на английски език, които са варианти на статии с аналогично (сходно) заглавие на български, както и статията за Артюр дьо Гобино, която анализира аспекти от политическите възгледи на този мислител. Тези възгледи детайлно и в нова аналитична рамка са разгледани в хабилитационния труд за конкурса. Публикациите са и органично свързани, доколкото чрез тях може да се проследи еволюцията на научните дирения на доц. Малинов, като статиите допълват, придават плътност на тезите и аргументите изложени в двете монографии.

Основната публикация на доц. Малинов, монографията „*Опасни умове. Опити върху политическия радикализъм на XIX век*“, УИ „Св. Климент Охридски“, е с обем 254

страници и включва увод, шест глави (организираны в три обособени части), заключение, именуен и предметен показалец. Монографията е опит за своеобразно сравнително изследване на политическия радикализъм на XIX век, което предлага и аргументира оригинална таксономия на разглежданите шестима мислители - Жозеф дьо Местр (1753-1821), Хуан Доносо Кортес (1809-1853), Артюр дьо Гобино (1816-1869), Хюстън Чембърлейн (1855-1927), Макс Щирнер (1806-1956) и Жорж Сорел (1847-1922).

Втората монография включена в списъка за конкурса – *„Критика на политическия рационализъм. Изследване върху политическата мисъл на Едмънд Бърк“* (240 стр., девет глави, заключение и приложения), е публикувана през 2004 година, но включването ѝ в настоящия конкурс е изключително уместно, защото тя задава идейната и методологическа рамка на по-голямата част и може би дори на всички останали публикации на Светослав Малинов.

Останалите публикации – две студии и петнадесет статии са не само в сферата на историята на политическите идеи (статии и студии за Хобс, Мил, Бейкън, Аренд, Дал, Щирнер, Гобино), но и на политическата теория (дефиниция за политика, анализ на понятието „гражданско общество“, на демократичния дефицит в ЕС, на българския популизъм, на „православната политическа теология“, на бъдещето на националната държава), като общата им отличителна черта е оригиналният авторов подход и нетрадиционните тези. Те предлагат алтернативен поглед върху широко дебатирани теми и проблеми.

Важна част от публикациите са двете „университетски учебни пособия“, чието високо качество, новаторски подход и формат оценявам като значим принос в развитието на образователния процес в специалността „Политология“.

4. НАУЧНИ ПРИНОСИ

Ще започна с монографията *„Критика на политическия рационализъм. Изследване върху политическата мисъл на Едмънд Бърк“*, защото според мен, както посочих по-горе, тя задава идейната и методологична рамка на всички основни публикации на Светослав Малинов. Виждам два основни приноса: /1/ критика на „методологическата постановка (формулирана най-убедително от Куентин Скинър), отхвърляща изобщо възможността за цялостно и непротиворечиво интерпретиране на политическите мислители“ (което задава основанията и логиката на анализа на политическия радикализъм в следващата монография на доцент Малинов) и /2/ аргументираната оценка за Бърк като мислител, който изповядва „епистемологически

идеи, свързани с християнското разбиране за ограниченията на човешкия разум“. Особено внимание се отделя на факта, че Бърк остро критикува и отрича идеите и практиката на радикалните дейци на Френската революция, тяхната „самоуверената социална метафизика“ като „не само теоретично погрешни, но и политически опасни доктрини, които могат да нанесат вреди на всяко добре уредено общество“. В заключителната част на монографията Малинов анализира понятието „политически рационализъм“ на британския политически философ Майкъл Оукшот, чрез което се обозначава политическата нагласа, че „воден от светлината на разума човек е в състояние непрестанно да подобрява обществените институции до постигане на съвършен политически ред; традицията следователно е препятствие пред човешкото усъвършенстване, което трябва да бъде преодоляно чрез нова колективна воля, родена от правилно насочен интелект“. Според Малинов „като политически мислител и държавник Бърк е самата противоположност на политическия рационалист“, а в идейно отношение е завършен критик на политическия рационализъм. Това, според мен, са идейните и методологически позиции и на Светослав Малинов.

В хабилитационния труд „*Опасни умове: опити върху политическия радикализъм на XIX век*“, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2022; 254 стр.. Светослав Малинов продължава своите изследователски дирения, като анализира шестима политически мислители, които могат да бъдат определени дори като съвременници на Бърк, (доколкото работят в един ясно определен период – дългият XIX век). Те са определени като представители на радикализма, защото аргументират и развиват своите идеи в политиката „без да се съобразяват с обстоятелствата, многообразието, сложността на човешката природа и общества; следване до логическия им край, тесногърдо, едностранчиво и праволинейно без оглед на реалните последици за реалните хора“. Връзката с монографията за Бърк е очевидна.

В тази втора монография обаче, доцент Малинов анализира не класическите автори, маркиращи историята на политическите идеи през дългия XIX век, а мислители, които са отхвърляни като радикали, проповядващи разрушителни за добре подредените общества идеологии. Нещо повече, в основата на неговия анализ на техните трудове лежи именно презумпцията, че ако отречем възможността за цялостно и непротиворечиво интерпретиране на възгледите на такива политически мислители, това ни лишава от възможността да проумеем логиката на техния политически радикализъм. Тоест в своята монография, според мен, Малинов аргументира тезата, че методологическият подход защитаван от автори като Куентин Скинър препятства

разбирането на радикализма на XIX век. Само като разкрием вътрешната логика и непротиворечивост на радикалното политическо мислене, може според Малинов да „отидем отвъд екстравагантностите на радикализма и да прозрем неговия смисъл и основания“. Това не означава, че Малинов отхвърля другата основна теза на Куентин Скинър – че анализът на второстепенните и маргинални мислители е от съществено значение за разбирането и интерпретирането на класическите автори в история на политическите идеи. Всъщност, замисълът на изследването „Опасни умове“ е именно такъв – чрез „съзнателен отказ от критичен анализ, от опровергаване на ключови тези, от демонстриране на противоречия и разкриване на слабости“ да бъде очертан идейният и политически контекст на XIX век – векът на Хегел, Маркс, Мил, Токвил, и донякъде на Бърк. Анализът на маргинални автори не е благодарна задача, но резултатите, до които достига Светослав Малинов в своето монографично изследване са приносни и трябва да бъдат високо оценени.

В част от останалите публикации, които са включени в списъка за настоящия конкурс, отново се анализират малко познати на българската публика политически мислители, или малко познати техни произведения (например, „Нова Атлантида“ на Бейкън, често пренебрегваните първи дванадесет глави от „Левиатан“ на Хобс, „Писма за толерантността“ на Лок, „За подчинението на жените“ на Мил). Авторът отново съзнателно се въздържа от критичен анализ, от опровергаване на ключови тези, от демонстриране на противоречия и разкриване на слабости, като целта му е да се съсредоточи „изцяло върху съдържанието, да анализира основните понятия, да извлече и подреди смисъла на тези класически текстове“.

В други свои статии Светослав Малинов анализира с инструментариума на политическата теория ключови понятия като „гражданско общество“ (интерпретация, която аз лично не споделям), аргументира своя дефиниция за политиката, анализира „епистемологическите измерения на мажоритаризма“ и „православната политическа теология“. Във всеки един от тези текстове той демонстрира както ерудиция и добро познаване на теорията, така и уменията да аргументира свои оригинални тези.

Едно от особените достойнства на изследователските дирения и постижения на Светослав Малинов е паралелният интерес към актуални теми и проблеми, свързани както с националния политически процес, така и с политическия процес в Европейския съюз. Макар да е активно ангажиран с определена политическа сила, в своите изследвания доц. Малинов анализира обективно и безпристрастно, предлага свои

оригинални тези и аргументи по теми като „демократичният дефицит в ЕС“, българският популизъм.

5. ПРЕПОДАВАТЕЛСКА РАБОТА

Светослав Малинов е утвърден преподавател по основната за специалността „Политология“ дисциплина „История на политическите идеи“. В рамките на бакалавърската програма на специалността „Политология“ той преподава четири курса – два задължителни и два избираеми. Чете задължителни и избираеми курсове по същата дисциплина в Историческия и Богословския факултет на Софийския университет.

Неговите лекции, в продължение на традицията наложена от проф. Димитър Иванов, се отличават с изключителна прецизност и яснота, а в съдържателно отношение отговарят на най-високите критерии за преподавателска дейност. Като отбелязвам факта, че задължителните му курсове са високо ценени от колегите, а избираемите му курсове са популярни сред студентите, все пак искам да обърна особено внимание на двете „университетски учебни пособия“, които доц. Малинов е включил в списъка на публикации по конкурса, тъй като те задават нов стил и ново ниво при изработването на учебни помагала. И двете са озаглавени „кратък увод“ като първото „пособие“ в рамките на 254 страници разглежда „Два трактата за управлението“ на Джон Лок, а второто – „За духа на законите“ на Шарл-Луи дьо Монтескьо (в обем от 166 стр.). На първо място трябва да подчертая изключително ясният стил – според мен текстовете са не просто и само четивни, а направо увлекателни. Те не налагат никаква интерпретация, нито оценяват влиянието, което тези двама титани на мисълта са имали и имат до наши дни. Доцент Малинов отново дефинира своя стил в анализа на политическите идеи - „да се съсредоточим изцяло върху съдържанието, да анализираме основните понятия, да извлечем и подредим смисъла на водещите идеи“ (с. 115-116 от книгата за Лок). В книгата за Лок авторът прави анализ на цялостния текст на „Два трактата за управлението“, а не само на втория трактат, което дава възможност да се оцени цялостно труда на Лок. В текста е демонстрирана не само високата ерудиция на Малинов, но и виртуозното познаване на трудовете и идеите на Лок.

Основният акцент в книгата за Монтескьо е структурата на изложението в на „За духа на законите“, която е била обект на остра критика както от неговите съвременници, така и от сегашни изследователи. В края на учебното пособие Малинов публикува детайлното съдържание на епохалния труд на Монтескьо, което е с обем 26 страници и определено подпомага запознаването с оригиналния текст. Избраният формат дава

възможност на студентите не само да оценят основния замисъл на труда на Монтескьо, но и да се ориентират в големия по обем текст на книгата.

В двете учебни помагала освен детайлен анализ на текстовете на Лок и Монтескьо, Малинов обръща особено внимание на историческия контекст и на биографиите на двамата класици на политическата мисъл. И в двете книги изключително впечатление правят частите озаглавени „библиографска препоръка“, които насочват студентите към публикации на български, които ще обогатят и разширят техните знания. Убедена съм, че тези две „учебни пособия“ ще бъдат многократно преиздавани и съществено ще повишат стандартите за преподаване на история на идеите в университетското образование.

Познавам и високо ценя дейността на Светослав Малинов като лектор и съставител на учебни помагала в обучителните програми на Българското училище за политика, което изграждаше политическата култура на българските политици няколко десетилетия.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като имам предвид значимостта на научните трудове на доц. д-р **Светослав Христов Малинов**, високите академични стандарти, на които отговаря неговата преподавателска и изследователска работа, многогодишният му и фундаментален принос за развитие на направление „история на политическите идеи“ в България, отговорността и прецизността с която изпълнява преподавателските си и административни задължения свързани с ръководството на учебния и изследователски процес в катедра „Политология“, убедено ще гласувам „за“ той да заеме академичната длъжност професор.

ЧЛЕН НА НАУЧНОТО ЖУРИ:

10.08.2023 г.

проф. д-р Румяна Коларова